

УДК 336.7 (043.2)

Устинова І.П., к.ю.н., доцент,
Землянікіна М.П., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

У Законі України «Про недержавне пенсійне забезпечення», недержавний пенсійний фонд (далі – НПФ) – це юридична особа, яка є неприбутковою організацією, функціонує і здійснює свою діяльність винятково з метою нагромадження пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам фонду у визначеному законодавством порядку. Участь осіб у будь-якому недержавному пенсійному фонді – добровільна. Фізична особа за власним вибором може бути учасником кількох пенсійних фондів [1, с. 110].

Позитивним явищем у недержавному пенсійному забезпеченні є поступова концентрація ринку недержавних пенсійних фондів. Нині недержавні пенсійні фонди є новими фінансовими інституціями для переважної більшості населення України. Цим і пояснюється недовіра громадян до них. Сьогодні держава не стимулює довіру громадян до існування системи недержавного пенсійного забезпечення. Відсутня загальнодержавна стратегія та не ведеться роз'яснювальна кампанія щодо необхідності самостійного забезпечування працюючим населенням свого майбутнього при виході на пенсію. Система недержавного пенсійного забезпечення налічує 855 300 учасників, що становить лише 5% ринку праці в Україні, станом на 2020 рік. У країнах із розвинутою ринковою економікою ці показники в десятки разів більші.

При цьому пенсійні активи не можуть бути предметом застави і на них не може бути звернуто будь-яке стягнення або застосована конфіскація, якщо вони сформовані за рахунок коштів, отриманих на підставах, що не суперечать законодавству. На пенсійні активи також не може бути звернуто будь-яке стягнення за зобов'язаннями засновників пенсійного фонду, адміністратора, зберігача такого фонду та страхової організації, з якою укладено договір страхування довічної пенсії

учасником відповідного пенсійного фонду або договір страхування ризику настання інвалідності чи смерті учасника фонду.

Недержавний пенсійний фонд розміщує активи у різні фінансові інструменти, тобто мінімізує ризики за допомогою розподілу коштів між великою кількістю інвестиційних інструментів. Це гарантує отримання стабільного інвестиційного доходу і надійність майбутніх пенсійних виплат. Ще однією вагомою перевагою є те, що право власності на вкладені кошти громадян не вимагає виконання ніяких додаткових умов і настає з моменту зарахування внеску на індивідуальний пенсійний рахунок. Для розвитку діяльності НПФ важливим є те, що якщо учасник незадоволений роботою фонду, має право в будь-який момент перевести свої нагромадження до іншого фонду, який, на його думку, працює успішніше, це є запорукою якості надання послуги.

За даними Держкомфінпослуг станом на 01.03.2021 в Україні зареєстровано 57 недержавних пенсійних фондів. Всі вони є відкритими, тобто в них можуть вкладати кошти рядові українці, які піклуються про добавку до своєї пенсії. Ще 8 – корпоративні, створені працедавцями для своїх працівників. Такі фонди є наприклад у Національного банку України, Укрексімбанку. Шість фондів – професійні недержавні пенсійні фонди. Їхніми засновниками є професійні об'єднання, організації або профспілки. В порівнянні із 2014 роком кількість недержавних пенсійних фондів скоротилася на 14. Так станом на 30.06.2014 року в Державному реєстрі фінансових установ містилася інформація про 80 недержавних пенсійних фондів. Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 8 регіонах України. Найбільша кількість НПФ зосереджена у м. Києві – 46, або 71,9% від загальної кількості зареєстрованих НПФ [2].

Отже, стимулювання подальшого розвитку небанківських фінансово-кредитних інститутів необхідно здійснити низку заходів, першочерговими серед них є створення цілісної нормативно-правової бази для всіх видів фінансових інститутів, розроблення й ухвалення на державному рівні інтегрованої цілісної довгострокової стратегії їх розвитку, створення міцнішої, ефективнішої клієнтської бази, проведення податкової реформи для мінімізації негативного впливу податків тощо. Реалізація зазначених пропозицій позитивно вплине на розвиток фінансової інфраструктури в Україні, сприятиме підвищенню ефективності її використання, зміцненню позиції небанківських кредитно-фінансових установ на ринку та прискоренню входження вітчизняної економіки в світову.

Література

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 лип. 2003 р. № 1057-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>

2. Письменна Т.В., Письменний В.В. Розвиток недержавних пенсійних фондів в Україні: оцінка сучасних тенденцій. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 5-6. С. 5-10. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=7062&i=0>.

3. Сальников Т. Пенсійне забезпечення: світовий досвід. *Вісник пенсійного фонду України*. 2015. № 7. С. 2–26.

4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (офіційний сайт): URL:<https://nfp.gov.ua/ua/NPF/>.